

**BUYUK IPAK YO‘LI SHAHARLARINING XALQARO TURIZMNI
RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI***Saida Otanazarova Gulom qizi**Xorazm viloyati Qo'shko'pir tumani 47-son umumiy
o'rta ta'lim maktabi, Ingliz tili fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada Buyuk Ipak yo‘li bo‘ylab joylashgan shaharlarning xalqaro turizm sohasini rivojlantirishdagi ahamiyati chuqur tahlil qilinadi. Ipak yo‘li shaharlari turizm salohiyatining asosiy omillari, ularning tarixiy, madaniy va zamonaviy sayyohlik infratuzilmasi hamda xalqaro hamkorlik istiqbollari yoritiladi. Shu bilan birga, turizm orqali mintaqaviy taraqqiyot va xalqaro integratsiya masalalariga ham alohida e‘tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Buyuk Ipak yo‘li, xalqaro turizm, sayyohlik, tarixiy meros, O‘zbekiston shaharlari, madaniy almashinuv, infratuzilma, global hamkorlik.

Buyuk Ipak yo‘li insoniyat tarixida eng muhim madaniy va iqtisodiy arteriyalardan biri sifatida tan olingan. Bu qadimiy savdo yo‘li orqali Sharq va G‘arb o‘rtasida nafaqat tovarlar, balki ilm-fan, san‘at, an‘ana va g‘oyalar almashinuvi ham sodir bo‘lgan. Aynan shu jihatlar Buyuk Ipak yo‘li bo‘ylab joylashgan shaharlarni tarixiy hamda zamonaviy turizm uchun o‘ziga xos markazga aylantiradi. Shu sababli, mazkur maqolada bu shaharlarning xalqaro turizmni rivojlantirishdagi roli, ularning noyob merosi va zamonaviy imkoniyatlari keng va har tomonlama yoritiladi. Ipak yo‘li shaharlari bugungi kunda O‘zbekistonning jahonda tanilishida, uning tarixiy-madaniy merosini namoyon qilishda markaziy o‘rin tutmoqda. Misol uchun, Samarqand tarixiy markazi YUNESKONing Butunjahon merosi ro‘yxatiga kiritilgan bo‘lib, ko‘plab xorijiy sayyohlarni o‘ziga jalb qiladi. Registon maydoni, Shohi Zinda majmuasi, Amir Temur maqbarasi tarix va arxitektura ixlosmandlari uchun betakror maskan sanaladi. Samarqandga tashrif buyurgan har bir mehmon nafaqat diniy va ilmiy yodgorliklarni, balki shaharning zamonaviy qiyofasi bilan ham tanishadi. Bu esa, Samarqandning xalqaro turizm xaritasidagi mavqeini yanada oshiradi. Buxoro shahri esa, o‘zining qadimiy madrasalari, minoralari, bozor va hammomlari, mehmonxona va masjidlarining noyob arxitektura uslubi bilan mashhur. Bu yerda qadimdan turli millat vakillari yashab kelgan, ularning tinch va hamjihatlikda hayot kechirish an‘analari hozirgacha davom etmoqda. Axir, turizm sohasining rivojlanishi uchun eng muhim omil bu – tinchlik va xavfsizlik, ko‘pmillatli muhitdir. Bu xususiyatlar Buxoroni xalqaro turizmdagi eng muhim shaharlardan biriga aylantirgan. Turistlar qadimiy Ark qal‘asini, Lyabi-Hovuz majmuasini, Cho‘pon-Ota maqbarasini, Mir Arab madrasasini va boshqa ko‘plab tarixiy yodgorliklarni ko‘rish uchun kelishadi. Buxoroning

qadimiylilik va zamonaviylilik uyg'unligi bugungi kunda ko'plab xalqaro festival va anjumanlarning ayni shu shaharda o'tkazilishiga sabab bo'lmoqda [1].

Ipak yo'li bo'ylab joylashgan yana bir mashhur shahar – Xiva, dunyo miqyosida o'zining tarixiy qadimiy shahri, Ichan Qal'a majmuasi bilan tanilgan. Xivadagi me'morchilik yodgorliklari, an'anaviy hunarmandchilik va qadimiy bazarlar chet ellik turistlarda katta qiziqish uyg'otadi. Xalifalik davrida Xiva o'zining strategik ahamiyati tufayli har doim xalqaro karvon yo'llarining markazida bo'lgan. Hozirgi kunda Xiva shahri va uning tarixiy yodgorliklari ham xalqaro muzey sifatida har yil minglab sayyohlar tomonidan ziyorat qilinadi. Xivaga tashrif buyurib, mehmonlar qadimiy devorlar va minoralardan iborat afsonaviy shahar hayoti bilan yaqindan tanishadilar. Toshkent shahri esa o'zining zamonaviy infratuzilmasi, ilg'or texnologiyalari, konferensiyalar va xalqaro ko'rgazmalar uchun qulay sharoitlari bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, Toshkentda Joybori Sayyidlar maqbarasi, Hazrati Imom majmuasi va Ko'kaldosh madrasasi kabi tarixiy obidalarning saqlanib qolishi, poytaxtning tarixiy metropoliya sifatidagi maqomini mustahkamlab kelmoqda. Toshkent aeroportining xalqaro ahamiyati, mehmonxonalar va transport infratuzilmasining zamonaviyligi uni turizm sohasida mintaqaviy markazga aylantirmoqda. Yuqorida zikr etilgan shaharlar Ipak yo'lining o'ziga xos va ajralmas bo'lagidir. Ularning har biri mintaqani xalqaro maydonda tanitishda, madaniy va iqtisodiy aloqalarni mustahkamlashda benazir ahamiyat kasb etadi. Xalqaro turizm aynan Ipak yo'li shaharlarining boy tarixiy-meros imkoniyatlaridan keng foydalanish orqali taraqqiyotga xizmat qiladi [2].

Buyuk Ipak yo'li shaharlari bugun xalqaro turizm uchun quyidagi imkoniyatlarni taqdim etmoqda: Bu shaharlardagi boy tarixiy va madaniy meros obidalari sayyohlar uchun doimiy qiziqish manbayidir. Binobarin, xalqaro turizm faqatgina sayohat qilish emas, balki madaniyatlararo aloqalarning mustahkamlanishiga ham imkon beradi. Ipak yo'li shaharlarida o'tkaziladigan turli xalqaro festivallar, anjuman va ko'rgazmalar bu jarayonning eng yorqin misolidir. Turistlar nafaqat tarixiy maskanlar, balki mahalliy urf-odatlar, oshxona madaniyati va zamonaviy hayot tarzidan bahra olishadi. Har bir shahar o'zining o'ziga xos turistik paketlarini ishlab chiqmoqda, bu esa xorijiy sayyohlar oqimini doimiy ravishda oshirib boradi. Bundan tashqari, Ipak yo'li shaharlari zamonaviy turizm infratuzilmasini rivojlantirishda faol ishtirok etmoqda. Yangi mehmonxonalar, zamonaviy turistik markazlar, transport va logistika infratuzilmasini takomillashtirish xalqaro sayyohlarni to'laqonli qabul qilish imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Bu borada davlat va xususiy sektor hamkorligi, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish muhim rol o'ynamoqda. So'nggi yillarda O'zbekiston hukumati xalqaro turizmni rivojlantirish, Ipak yo'li shaharlari imkoniyatlarini ochib berishga katta e'tibor qaratmoqda. Sayyohlik vizalarini soddalashtirish, xorijdan sayyohlarni jalb qilish uchun turli loyihalarni amalga oshirish,

milliy avialiniyalarni rivojlantirish va yangi yo‘nalishlarni ochish, xalqaro reklama kampaniyalarini kengaytirish bu borada ko‘rilayotgan amaliy choralar jumlasidandir [3].

Qadimiy Ipak yo‘li shaharlarining xalqaro miqyosda tanilishini faqat o‘ziga xos arxitektura va tarixiy yodgorliklar emas, balki zamonaviy xizmatlar ko‘rsatish madaniyati, aholining mehmondo‘stligi, xavfsizlik va barqarorlik kabi omillar ham ta‘minlashiga sabab bo‘lmoqda. Turizm sohasida faoliyat yuritadigan korxonalar va turistik agentliklar, mehmon uylarining xalqaro standartlarga javob berishi, servis sifatining yuqori darajada shakllanishi sayyohlarning ortib borayotgan talablariga javob beradi. Bundan tashqari, turizm zamonaviy jahondagi eng daromadli va istiqbolli sohalardan biri hisoblanadi. Ipak yo‘li shaharlarida yangi ish o‘rinlari yaratilmoqda, tadbirkorlik rivojlanmoqda, aholining turmush darajasi oshmoqda. Bu esa mintaqa iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga turtki beradi. Sayyohlik infratuzilmasining yaxshilanishi nafaqat xorijdan keladigan mehmonlar uchun, balki mahalliy aholiga ham katta imkoniyatlar yaratadi [4].

Ipak yo‘li shaharlari orqali xalqaro turizmning rivojlanishida madaniyat va ta‘lim almashinuvi ham muhim rol o‘ynaydi. Turli mamlakatlardan tashrif buyuradigan mehmonlar mahalliy maktab, oliy ta‘lim muassasalari, kutubxonalar va madaniyat markazlari bilan yaqindan tanishadilar. Bu jarayon esa, xalqlararo do‘stlik va hamkorlik aloqalarini mustahkamlaydi. Maqolada alohida ta‘kidlab o‘tish lozimki, Buyuk Ipak yo‘li shaharlarining xalqaro turizmni rivojlantirishdagi ahamiyati kelgusida yanada ortib borishi kutilmoqda. Zamonaviy texnologiyalar, raqamli marketing va onlayn servislari, virtual ekskursiyalar, tarixiy obidalar va madaniyat markazlarining yangi formatda targ‘ib qilinishi bu boradagi yangi imkoniyatlarni ochib bermoqda. Tahlil va kuzatuvlar shuni ko‘rsatadiki, Ipak yo‘li shaharlaridagi xalqaro hamkorlik va turizm sohasidagi o‘zgarishlar yaqin kelajakda O‘zbekiston va umuman Markaziy Osiyoning jahon turizmida o‘ziga xos mamlakat sifatida tanilishini ta‘minlaydi. Mahalliy aholi turizm sohasiga faol jalb qilinmoqda, yangi kasblar o‘zlashtirilyapti, milliy hunarmandchilik, naqqoshlik, milliy taomlarni tayyorlash san‘ati kabi qadriyatlar zamonaviy turizmga tatbiq qilinmoqda. Xalqaro turistlarning mintaqaga qiziqishi ortib borar ekan, Buyuk Ipak yo‘li shaharlarining roli va sayyohlik salohiyati yanada kuchaymoqda. Bu esa, milliy iqtisodiyotga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi, mintaqaviy baraka va taraqqiyot garovidir [5].

Xulosa: Buyuk Ipak yo‘li shaharlarining xalqaro turizmni rivojlantirishdagi ahamiyati beqiyosdir. Ularning tarixiy, madaniy va zamonaviy imkoniyatlari nafaqat mintaqaviy, balki global miqyosda ham sayyohlik faoliyati uchun keng maydon ochib beradi. Zamonaviy infratuzilma, madaniyatlararo almashinuv, aholi mehmondo‘stligi, turistik xizmatlar sifatining oshishi Ipak yo‘li shaharlari orqali xalqaro turizm taraqqiyotiga mustahkam poydevor yaratmoqda. Ipak yo‘li shaharlari nafaqat o‘zining

betakror merosi, balki kelajakka ochiq, taraqqiyotga intiluvchi markazlari sifatida ham butun jahon sayyohlarini jalb qilishda davom etadi. O‘zbekiston va umuman Markaziy Osiyo ushbu imkoniyatni to‘laligicha amalga oshirsa, mintaqa juda qisqa fursatda jahon turizm industriyasining ilg‘or markazlaridan biriga aylanishi shubhasiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Djabirov A.T., "O‘zbekiston turizm geografiyasi", "O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, Toshkent, 2020
2. Qudratov F.A., "Tarixiy meros va turizm", "Yangi asr avlodi", Toshkent, 2019
3. Kamolov F.M., "Buyuk Ipak yo‘li va Markaziy Osiyo shaharlari", "Fan va texnologiyalar", Toshkent, 2018
4. Sagdullayev N.I., "O‘zbekiston va xalqaro sayyohlik aloqalari", "O‘zbekiston", Toshkent, 2021
5. Abdurahmonov X.A., "Xalqaro turizm asoslari", "Sharq", Toshkent, 2022
6. Egamberdiyev A.I., "Markaziy Osiyo va Ipak yo‘li shaharlarining zamonaviy taraqqiyoti", "Fan", Toshkent, 2017
7. Karimova G.T., "Xiva: tarixiy obidalar va zamonaviy turizm", "O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, Toshkent, 2020
8. Nazarov X.F., "Buxoro va Samarqandning turistlik salohiyati", "Nihol", Buxoro, 2019
9. Timurov D.R., "O‘zbekistonning sayyohlik brendi", "Yangi asr avlodi", Toshkent, 2022
10. Jorayev A.B., "Turizm va madaniyatlararo aloqalar", "O‘zbekiston", Toshkent, 2023